

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 924 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохилов Жалолiddин Очилов, Самадов Хомид Самандарович	
Investition marketingni rivojlantirish asosida mintaqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullonva Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamlakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuriddinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuriddinovich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	
Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari.....	135
Axmedova Nafisa Amiriddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	

Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modellashtirish.....	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili.....	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan.....	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	178
Kamilova Iroda Xusnitdinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi.....	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavlato'vich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari.....	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish.....	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari.....	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari.....	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	
Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarining oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	

O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimlikni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibrid bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlari	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoirazimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlat qizi	

Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlar.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	
Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzeyda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами.....	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida.....	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlar.....	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	504
Avazov Ixom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish.....	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	513
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari.....	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari.....	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari.....	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarining bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari.....	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	

Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari.....	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны.....	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi.....	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari.....	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	
Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xoriy tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xoriy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукurov Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeuna	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xoriy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xoriy tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	

Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsubek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	
Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarni tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari.....	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida)	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	
Trade Marketing in the Era of Social Media: Strategies for Attracting and Retaining Customers Through Social Media Platforms.....	795
Mamatkulova Shoirja Jalolovna	
Mamlakatimiz to'qimachilik tarmog'ining zamonaviy holati va tendensiyalari.....	800
Azizxon Tillyaxodjayev	
Physical Activity and Education, Trends in the Sports Industry	807
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Davlat moliyaviy nazoratining amalga oshirishning metodologik masalalari.....	812
Hakimov Nodir Nazarovich	
Avtomobil yo'llari tizimidagi tashkilotlarda buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimini tashkil qilishning o'ziga xos jihatlari.....	818
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Inson kapitali indeksini oshirishda ta'lim tizimini rivojlantirish yo'nalishlari	826
Akhmadaliev Nikholakhon	
Global iqtisodiyot sharoitida bank inqirozlarining kelib chiqish sabablari va ularni boshqarish yo'nalishlari	829
To'xtayeva Umida Shamsiddin qizi	
Усовершенствование практики управления инфляцией на примере зарубежного опыта.....	833
Нишанбаева Наргиза Бохадировна	
Sud-buxgalteriya ekspertizasini tayinlashning tashkiliy-huquqiy ta'minoti.....	837
Darvishov Sarvarbek Rustamovich	
Mudofaa majmui va huquq muhofaza qilish organlari muassasalari, tashkilotlari g'azna ijrosi	845
Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
The Concept and Theoretical Foundations of Marketing Strategy in Regional Development.....	851
Diyorakhon Ibragimovna Kholmurotova	

Umumta'lim maktablarini moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	857
Turayev Ochil Yarashevich	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	861
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
15-sonli MHXS asosida bitim narxini aniqlash	869
Toshpo'latova Munisabonu Ibrohim qizi	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	873
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
The Role of Local Budgets in Tax Policy	877
Mukaddasova Gavxarxon Nodirxonovna	
Korporativ boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish negizida innovatsion muhitni shakllantirish asoslari.....	881
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Fermer xo'jaliklari samarali faoliyatining asosiy statistik ko'rsatkichlari va ularning tahlili	887
M. Sh. Axmedova	
O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirishning institutsional va huquqiy asoslari	892
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Global biznes muhitining korporativ boshqaruv tizimiga ta'siri.....	897
Egamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
Sug'urta faoliyatida andarrayting xizmatini takomillashtirish	901
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Qozog'iston sug'urta bozori tahlili	906
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
Tashqi savdoni tashkil etish va tartibga solishda merkantilistlar g'oyalarining tutgan o'rni	911
Turayev Nurbek Muxammadovich	
Актуальные вопросы обеспечения экологической безопасности.....	919
Исроиллов Боходир Ибрагимович, Хасанов Ойбек Мардонович	

GLOBAL BIZNES MUHITINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIGA TA'SIRI

Egamberdiyev Shuxrat Satimbayevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Biznes boshqaruvi fakulteti
yoshlar masalalari va ma'naviy ma'rifiy ishlar bo'yicha dekan o'rinbosari,
Korporativ boshqaruv kafedrasida dots. nti v.v.b.

Annotatsiya: Ushbu maqolada, global biznes muhitining korporativ boshqaruv tizimiga ta'siri va korporativ boshqaruv amaliyoti hamda standartlarini yaratilish sabablari to'g'risida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Global biznes, korporativ boshqaruv, standart, bankrot, kompaniya, bank, iqtisod.

Abstract: This article examines the impact of the global business environment on the corporate governance system and the reasons for the creation of corporate governance practices and standards.

Key words: Global business, corporate governance, standard, bankruptcy, company, banking, economics.

Аннотация: В данной статье рассматривается влияние глобальной бизнес-среды на систему корпоративного управления и причины создания практик и стандартов корпоративного управления.

Ключевые слова: Глобальный бизнес, корпоративное управление, стандарт, банкротство, компания, банковское дело, экономика.

KIRISH

Global biznes muhitini global kuchlar ta'sirida bo'lgan subyektning ijtimoiy va vazifaviy muhiti sifatida belgilash mumkin. Global muhitga jahon mehnat bozori, iqtisodiy, texnologik kuch, global raqobat, huquqiy hamda siyosiy kuchlar va boshqalar kiradi. Global biznes muhiti tushunchasiga quyidagilarga asoslanadi:

- bizes muhiti turli hil bo'lgan suveren mamlakatlar;
- tashkilotlar biznes muhitiga ta'sir etuvchi omillar;
- resurslardan foydalanish va biznesni tashkil etish yoki yuritish imkoniyatlarga oid qarorlarni qabul qilishga ta'sir ko'rsatish.

Shu o'rinda iqtisodiy globallashuv nima? degan savolga e'tibor qaratamiz:

birinchidan, jahon iqtisodiyoti bilan milliy iqtisodiyotning integrasilashuvi.

ikkinchidan, faoliyat yoki harakatning keng ko'lamda bo'lish jarayoni.

uchinchidan, xalqaro savdoda biznesning kengayishi.

to'rtinchidan, tovar, xizmat va kapital oqimlarida transchegaraviy operatsiyalarning hajmi va xilma-xilligining oshishi, shuningdek texnologiyalarning juda tez va keng miqyosda tarqalishi orqali dunyo miqyosidagi mamlakatlarning o'sib borayotgan iqtisodiy bog'likligini bildiradi.

Globallashuv ikkita bosqichda ya'ni makro bosqich (jahon iqtisodiyotining globalizatsiyasi) va mikro bosqichda (firmalarning globalizatsiyalari) amalga oshiriladi.

Korporativ boshqaruv amaliyoti va standartlari yillar davomida shakllandi va takomillashtirib borildi. Korporativ boshqaruv standartlarini yaratilish sabablaridan biri tizimli inqirozlar va yirik korporatsiyalarning bankrotligi bilan bog'liq. Boshqaruv tizimining ilk muvaffaqiyatsizligi 1721-yilda Janubiy dengiz savdo kompaniyasining bankrotligi bo'lib, bu Buyuk Britaniya qonunchiligida va savdo amaliyotida tub o'zgarishlarga olib keldi. Xuddi shunday, 1929-yilda AQSH fond birjasidagi inqirozdan keyin, qimmatli qog'ozlar sohasida yangi qonun hujjatlari qabul qilindi. Shuningdek, 1970-yillarda Buyuk Britaniyadagi bank inqirozi va 1980-yillarda AQSHning kredit-omonat uyushmalari bankrotligi ham ushbu sohaga bo'lgan munosabatni o'zgartirdi.

ILMIY ADABIYOTLAR SHARHI

Korporativ boshqaruv to'g'risida ilmiy izlanishlar olib borgan iqtisodchi olimlar ko'proq xususiylashtirish tarafdori bo'lgan, Savas xususiylashtirishning turli xil usullaridan to'g'ri foydalanishni namoyish etuvchi xususiylashtirish nazariyasi va amaliyotini va xizmatlarni alternativ ravishda taqdim etish mexanizmlarini tavsiflaydi.

Elliot Slar mahalliy boshqaruv tajribasidan foydalangan holda xususiylashtirish uchun standart bozor takliflarini tanqid qiladi. Uning ta'kidlashicha, xususiylashtirish tarafdorlari ehtiyotkorlik bilan harakat qilishlari kerak deb ta'kidlashadi.

1970-yilda Margaret Tetcher tomonidan ilgari surilgan xususiylashtirish bozor raqobati iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, iste'molchilarning ovozi sifatini yaxshilaydi va shahar xizmatlari integratsiyasini oshiradi.

Mahalliy olimlarimizdan J. Qurbonov mamlakatimizdagi har bir aksiyadorlik jamiyatining investitsion jozibadorligi yuqori darajada bo'lishi va istalgan vaqtda xorijiy investitsiyalarni jalb qila oladigan darajaga chiqishida xorijiy investorlarning muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlab o'tgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Korporativ boshqaruv standartlarining shakllanishiga AQSH va Yevropadagi qator bankrotliklar ham ta'sir ko'rsatdi. 1990-yillarning boshida Maxwell Group pensiya fondlari aktivlarini o'zlashtirishi bilan bog'liq mojarolar, Barrings bankini inqirozi yuz berdi. 2001-yilda AQSHning Enron kompaniyasi inqirozga yuz tutdi, Fransiyaning Vivendi Universal va Italiyaning Parmalat kompaniyalarida ham qator mojaroli vaziyatlar yuzaga keldi. Layoqatsizlik yoki ochiq firibgarlik tufayli yuzaga kelgan ushbu barcha bankrotliklar va mojarolar natijasida davlat darajasida korporativ boshqaruv tizimiga ta'sir ko'rsatadigan choralar ko'rildi.

An'anaga ko'ra, dunyoning turli mamlakatlarida korporativ boshqaruv qonunchilik bilan tartibga solingan. Biroq, korporativ munosabatlarning rivojlanishi bilan, samarali korporativ boshqaruv tizimini tashkil qilish qonunchilikni o'z yetarli emasdi.

Globallashuv shakliga ko'ra siyosiy, iqtisodiy, ekologik, madaniy globallashuvga bo'linadi. Global biznes muhitining o'ziga xos ustun va zaif jihatlari mavjud (1-jadval).

1-jadval: Globalashuvning ustun va zaif jihatlari¹

+	-
Mamlakatlarning ixtisoslashuvidan kelib chiqib ishlab chiqargan mahsuloti raqobat ustunligiga ega bo'ladi	Kompaniyalar ishchi kuchi narxi past bo'lgan mamlakatlarda zavodlarni qurishi natijasida ishchilar nisbiy afzalliklarini yo'qotadi
Iqtisodiy integratsiyalashgan hudud va birlashmalarning tashkil topadi	Globallashuv jarayonida xizmatlar sohasidagi xodimlarga to'lanadigan narx o'sib borish tendensiyasiga ega bo'ladi
Kuchli raqobat mihiti paydo bo'ladi	Millionlab odamlar ishlarini yo'qotib qo'yishdan qo'rqib yashaydi, ayniqsa kompaniyalardagi operatsiyalar nisbiy bosim ostida qoladi
Aholining turmush darajasi yaxshilanadi	*
Global raqobat import mahsulotlari narxini nazorat qilishi yevaziga inflyasiyaning iqtisodiy o'sishga ta'sirini kamaytiradi	*
Ochiq iqtisodiyot sharoitida xorijdan innovatsiyalar va yangi fikrlarni kirib kelishini jadallashtiradi	*
Ishchi kuchini yeksport qilish ko'proq foyda keltiradi	*
Cheklanmagan miqdorda kapitallar oqimi xorijiy investitsiyalarga yo'l ochib beradi va bu yesa foiz stavkasini kamaytiradi	*

Globallashuvning muhim taraflari shundaki, to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar, moliyaviy manbaalar va importga qo'yilgan to'siqlarni kamaytiradi (biznes erkinlik), shuningdek, global darajada biznes yurituvchi tadbirkorlik subyektlariga davlat tomonidan imtiyozlar olish imkoniyati paydo bo'ladi, xalqaro tashuv yo'llariga ega bo'lgan davlatlarda infrastruktura va xizmatlar sohasi rivojlanadi, mahsulot va xizmatlar yeksporti rivojlanadi.

1 Adabiyotlar asosida muallif ishlanmasi.

Shunday qilib, korporativ boshqaruv standartlarini ishlab chiqishga quyidagi omillar sabab bo'ldi:

- yirik kompaniyalarning layoqatsizlik, firibgarlik va qator mojaroli vaziyatlar tufayli bankrotlikka yuz tutishi;
- korporativ boshqaruv sohasida mavjud muammolarni faqat milliy qonunchilik darajasida hal qilishning imkonsizligi;
- yaxshi korporativ boshqaruvni milliy taraqqiyotning muhim omili va xalqaro raqobat muhitida aksiyadorlik jamiyatlarining mavjud bo'lishi uchun zarur talab sifatida qabul qilish;
- xalqaro darajada tan olingan korporativ boshqaruvning umumiy tamoyillarini ishlab chiqish zaruriyati.

Ko'pgina mahalliy va xorijiy tashkilotlar o'zlarining korporativ boshqaruv standartlaridan foydalanishlari bilan ajralib turadi. Biroq, ushbu sohadagi ichki nazariy va amaliy bazaning zaif rivojlanishi tufayli xalqaro standartlar keng tarqaldi, bu ularni batafsil o'rganishni talab qiladi.

Jumladan, Buyuk Britaniyada Coloroll Group va Polly Peck kabi kompaniyalar muvaffaqiyatsizlikka uchraganidan so'ng, 1991-yil may oyida Korporativ boshqaruvning moliyaviy jihatlarini bo'yicha qo'mita tuzildi. 1992-yil ushbu qo'mita o'z hisobotini e'lon qilgandan so'ng, uning raisi Ser Adrian Kedberi nomi bilan ataldi.

Kedberi hisoboti Buyuk Britaniyada ham, dunyoning ko'plab boshqa davlatlarida ham korporativ boshqaruv asoslarini yaratgan "eng yaxshi amaliyot" deb tan olindi. Kedberi hisobotiga asosan kompaniyalarga uchta mustaqil ijrochi direktorlarni tayinlash, kengash raisi va bosh ijrochi direktori uchun alohida rollarni, shuningdek, taftish komissiyasi va rag'batlantirish bo'yicha qo'mitani tayinlash tavsiya etilgan.

Shuningdek, 1998-yilda Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan birgalikda milliy korporativ boshqaruv tizimlarini takomillash-tirishga qaratilgan umumjahon korporativ boshqaruv standartlari va me'yorlarini yaratish bo'yicha global dastur tashabbusi bilan chiqdi. 1999-yilda IHTT Kengashi korporativ boshqaruvning umumiy tamoyillarini qabul qildi, unda milliy korporativ boshqaruv standartlari qanday aniq masalalar va muammolarni tartibga solish kerakligi tushuntirildi.

2005-yil boshiga kelib dunyoning turli mamlakatlari investorlari, tashkilotlari va hukumatlarining xalqaro bir-lashmalari bu sohada 100 dan ortiq hujjatlar ishlab chiqdi. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan korporativ boshqaruv tamoyillari asos bo'lib xizmat qiladi. Dastlab 1999-yil qabul qilingan, bir necha bor qayta ko'rib chiqildi va yaxshilandi. Standartlarga qilingan so'nggi o'zgarishlar 2014-2015-yillarda e'lon qilindi va bugungi kunda ham dolzarb hisoblanadi.

Xalqaro korporativ boshqaruv standartlarini qo'llash investitsiyalarning ishonchiligi kafolatlarini ta'minlash, kompaniyalar faoliyati to'g'risida to'liq va obyektiv axborot bazasini yaratish imkoniyatlarini shakllantirish zarurati bilan bog'liq. Ushbu ma'lumotlar ko'pincha xorijiy investorlarni mahalliy korxonalarga sarmoya kiritish uchun jalb qilish uchun ishlatiladi.

IHTT tomonidan ishlab chiqilgan korporativ boshqaruv standarti to'rt asosiy tamoyilga asoslangan:

1. **Adolatlilik.** Korporativ boshqaruv tizimi aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilishi va barcha aksiyadorlarning, shu jumladan minoritar va xorijiy aksiyadorlarning teng huquqliligini ta'minlashi lozim. Barcha aksiyadorlar o'z huquqlari buzilgan taqdirda samarali himoya tizimidan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishlari lozim.
2. **Mas'uliyat.** Korporativ boshqaruv tizimi manfaatdor tomonlarning qonuniy huquqlarini tan olishi va ish o'rinlarini yaratish, kompaniyaning moliyaviy holati barqarorligini ta'minlash va rivojlantirish uchun manfaatdor tomonlar o'rtasida faol hamkorlikni qilish lozim.
3. **Shaffoflik.** Korporativ boshqaruv tizimi kompaniya bilan bog'liq barcha masalalar, jumladan, uning moliyaviy holati, faoliyat natijalari, mulkchilik va boshqaruv tuzilmasi bo'yicha ishonchli ma'lumotlarni o'z vaqtida oshkor etilishini ta'minlashi lozim.
4. **Hisobdorlik.** Korporativ boshqaruv tizimi kompaniyaning strategik boshqaruvini, direktorlar kengashi-ning menejerlar ustidan samarali nazoratini va direktorlar kengashining aksiyadorlarga hisobdorligini ta'minlashi lozim.

Korporativ boshqaruv standartlarini joriy qilinishi aksiyadorlik jamiyati faoliyatiga jiddiy ta'sir ko'rsatadigan masalalar bo'yicha qaror qabul qilishda aksiyadorlar, shuningdek, boshqa manfaatdor tomonlarning qonuniy huquq va manfaatlari buzilmaydi.

Shunday qilib korporativ boshqaruv standartlarini joriy etilishi quyidagi maqsadlarga erishishga yordam beradi:

- 1) aksiyadorlarga kompaniya boshqaruv faoliyatida ishtirok etish bilan bog'liq huquqlarini amalga oshirish uchun haqiqiy imkoniyatni taqdim etadi;

- 2) bir xil turdagi (toifadagi) teng miqdordagi aksiyalarga ega bo'lgan aksiyadorlarning tengligini kafolatlaydi;
- 3) direktorlar kengashi tomonidan kompaniya faoliyatini strategik boshqarishni amalga oshirishga ko'maklashish va uning tomonidan kompaniyaning ijro etuvchi organlari faoliyati ustidan samarali nazoratni, shuningdek direktorlar kengashi a'zolarining o'z aksiyadorlariga hisobdorligini namoyon qiladi;
- 4) kompaniyaning ijro etuvchi organlariga kompaniyaning joriy faoliyatini, shuningdek ijro etuvchi organlarning kompaniya direktorlar kengashi va uning aksiyadorlari oldidagi hisobdorligini oqilona, vijdonan va faqat kompaniya manfaatlari uchun samarali boshqarish imkoniyatini taqdim etadi;
- 5) kompaniya haqida to'liq va ishonchli axborot o'z vaqtida oshkor qilinishini ta'minlash, uning moliyaviy holati, shu jumladan, iqtisodiy ko'rsatkichlar, mulk va boshqaruv tuzilishi, kompaniya aktivlari oshirish maqsadida kompaniya aksiyalari va boshqa qimmatli qog'ozlar qiymatini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratishga imkon beradi;
- 6) aksiyadorlarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish maqsadida kompaniyaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ustidan samarali nazoratni olib boradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shu bilan birga korporativ boshqaruv standartlariga amal qiluvchi kompaniyalar investitsiyalarni jalb qilishda ustunlikka ega bo'ladi. Investorlarning fikriga ko'ra, yaxshi korporativ boshqaruv kompaniya boshqaruv faoliyatining hamjihatligi va shaffofligini ta'minlaydi, shuning uchun mablag'larni yo'qotish xavfi sezilarli darajada kamayadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlar kompaniyalari uchun korporativ boshqaruv standartlarini joriy qilish ayniqsa muhim sanaladi, chunki xalqaro investorlar kompaniya faoliyatining shaffofligi va menejerlarning ishbilarmonlik qobiliyatiga e'tibor qaratadi.

Xulosa o'rnida shularni keltirishimiz mumkin:

- investitsiya muhitini takomillashtirish, mamlakat iqtisodiyoti tarmoqlari va hududlariga xorijiy, eng avvalo, to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni faol jalb qilish;
- korporativ boshqaruvning zamonaviy standart va usullarini joriy etish, korxonalarni strategik boshqarishda aksiyadorlarning rolini kuchaytirish;
- mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonlarini tartibga solishda davlat ishtirokini kamaytirish, davlat boshqaruvi tizimini markazlashtirishdan chiqarish va demokratlashtirish, davlat xususiy sheriklikni kengaytirish, nodavlat, jamoat tashkilotlari va joylardagi o'zini o'zi boshqarish organlarining rolini oshirish. Umuman olganda aksiyadorlik jamiyatlari ustav kapitalida davlat ulushini optimallashtirish, xususiy lashtirish jarayonini samarali tashkil etish mamlakatimiz iqtisodiyoti barqarorligi va aholi turmush farovonligini oshirishni ta'minlashda muhim xizmat qiladi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Berle A.A. and Means G. The Modern Corporations and Private Property, 1st ed., Macmillan, New York, NY. 1932.
2. Глушкова Л.А. К вопросу о применении модели корпоративного управления в российских коммерческих банках. Банковское дело, октябрь-декабрь, №4. 2004. сс. – 2-11.
3. Crystal G., 1991. In Search of Excess: The Overcompensation of American Executives. W.W. Norton and Company, New York.; Jensen M., 1993. The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal control systems. Journal of Finance 48, 831-880.
4. Радыгин А.Д. и др. Внешние механизмы корпоративного управления: некоторые прикладные проблемы. – М.: Институт экономики переходного периода, 2006. – 188 с.
5. Радыгин А.Д. и др. Внутренние механизмы корпоративного управления: некоторые прикладные проблемы. – М.: Институт экономики переходного периода, 2007. – 176 с.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.